

REZULTATSKO USMERJEN UKREP ZA OHRANJANJE BIOTSKE RAZNOVRSTNOSTI

Operacija »Ohranjanje suhih travišč BK.15« (SUHA_TRAV) predstavlja novost strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023-2027. Namenjena je ohranjanju suhih travišč in nanje vezanih prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst. Izvedbene rešitve so bile razvite v okviru triletnega EIP projekta »Kmetovanje za ohranjanje vrstno pestrih travišč s prenosom znanja na kmeta«. Operacija se je začela izvajati z letom 2025, in sicer po t. i. **rezultatsko usmerjeni shemi**, ki omogoča, da si kmetje **sami izberejo najustreznejše kmetijske prakse** za doseganje zastavljenega rezultata. Finančno nadomestilo za doseganje dobrega rezultata predstavlja **rezultat – stopnja ohranjenosti habitata suhih travišč**.

NEKAJ PRIPOROČIL, KAKO LAHKO POMAGATE TUDI VI?

Ključno vlogo pri ohranjanju suhih travišč imajo prizadevni in vztrajni kmetje. Če želite aktivno sodelovati pri ohranjanju vrstno bogatih suhih travnikov, vas vabimo, da se vključite v operacijo »Ohranjanje suhih travišč BK.15«.

Košnja in paša:

- Priporočamo zmerno kmetijsko rabo.
- Pokošena trava naj se pospravi s travnika. Priporoča se, da se trava s travnika pospravi v obliki mrve.
- Paša ali košnja travnika naj se na območju Haloz pričneta po 30. 5., na območju Kuma pa po 20. 6. oziroma ko trave odvržejo semena. Prvi košnji lahko sledi paša živine ali pozna druga košnja.
- Na območju Gorjancev naj se košnja izvaja 1x do 2x letno. Prvič naj se kosi po 20. 6.
- Celoletna paša na isti površini ni primerna. Priporoča se uporaba čredink. Ko je površina popasena, naj se živina prestavi na naslednjo čredinko. Obdobje nepopašenosti na tej površini naj traja vsaj 4 - 8 tednov. V primeru interesa po čim manj upravljanja z živino, predlagamo rejo oslov. Paša izključno konj, gojene divjadi v oborah in domačih prašičev naj se ne izvaja.

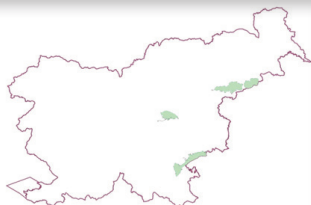
KAKO OHRANJATI VRSTNO BOGATA SUHA TRAVIŠČA?

Vrstno bogata suha travišča so med najbolj ogroženimi življenjskimi prostori v Sloveniji. K njihovem ohranjanju lahko prispevate tudi vi, tako, da:

- ✓ Se vključite v operacijo »Ohranjanje suhih travišč BK.15«.
- ✓ Vzdržujete obstoječ ali po možnosti povečujete delež pozno košenih travnikov na vaši kmetiji.
- ✓ Košnja (Kum, Haloze, Gorjanci) in paša (Haloze in Kum) naj bosta ekstenzivni.
- ✓ Travnikov ne gnojite z mineralnimi gnojili.
- ✓ Pokošeno travo, ki jo posušite na travniku, pospravite s površin. Trave ne balirate (povijate v plastično folijo), lahko pa seno balirate v kocke.
- ✓ Preprečujete zaraščanje oziroma prekomerno rabo travnikov.

OBMOČJA, KJER JE MOŽNO IZVAJATI OPERACIJO

Operacijo »Ohranjanje suhih travišč« je zaenkrat možno izvajati le na površinah s kvalifikacijskim habitatnim tipom EU_6210(*) Polnaravna suha travišča in gmiščne faze na karbonatnih tleh (Festuco Brometalia) (*pomembna rastišča kukavičevk) in njegovih križancih na območjih Natura 2000 **Boč – Haloze – Donačka gora, Haloze – vinorodne, Kum in Gorjanci – Radoha**.

SPLOŠNI POGOJI ZA VKLJUČITEV V OPERACIJO »Ohranjanje suhih travišč«

- Ministrstvo izvede spletno predstavitev operacije SUHA_TRAV in upravičencem pošlje poziv k oddaji izkaza interesa za vstop v operacijo.
- Upravičenci, ki bi prihodnje leto želeli vstopiti v operacijo SUHA_TRAV, kmetijskemu ministrstvu pošljejo izkaz interesa s predlogom GERK, na katerih bi izvajali operacijo. Izkaz interesa upravičenca ne zavezuje k vstopu v operacijo.
- Strokovnjak s področja botanike oz. fitocenologije izvede popis suhih travišč pri upravičencih, ki so izkazali interes za vstop v operacijo. Za vsak posamezni travnik po kriteriju stanja habitatnega tipa, prisotnosti značilnic in vrst orhidej, se določi število točk, ki so podlaga za določitev višine plačila v letu vstopa v operacijo. Površine, ki dosežejo manj kot 50 točk, niso primerne za vstop v operacijo.
- Izvajalec popisa suhih travišč za vsak travnik zariše linijo popisa s toleranco 5 metrov na vsako stran znotraj poljine. V okviru linije popisa mora upravičenec v drugem, tretjem, četrtem in petem letu trajanja obveznosti v času cvetenja pozitivnih značilnic in vrst orhidej spremljati ohranjenost suhih travišč v mobilni aplikaciji »Moj travnik«.
- Na podlagi popisa, ki ga opravi kmet z aplikacijo »Moj travnik«, ta izračuna število točk, ki so osnova za določitev višine plačila.
- Pred začetkom izvajanja intervencije se morajo upravičenci obvezno udeležiti predhodnega programa usposabljanja v obsegu 4 ur.
- V zadnjem oziroma petem letu izvajanja operacije strokovnjak s področja botanike oz. fitocenologije ponovno izvede popis habitatnega tipa in oceni stanje njegove ohranjenosti.
- Obveznost izvajanja operacije traja 5 let.
- Najmanjša strnjena površina kmetijskega zemljišča iste vrste dejanske rabe za izvajanje posamezne operacije je 0,05 ha. Minimalna skupna površina, na kateri upravičenec izvaja operacijo, mora znašati vsaj 0,3 ha na kmetijsko gospodarstvo.
- Lokacija izvajanja obveznosti se v obdobju trajanja ne sme spreminjati, razen v primeru višje sile ali izjemnih okoliščin.
- Obseg površin kmetijskega gospodarstva se v času trajanja obveznosti lahko poveča, pri čemer se upošteva čas trajanja obstoječe obveznosti.
- Obtežba z živino ni relevantna, zato se lahko v izvajanje vključijo vse kmetije, ne glede na povprečno obtežbo.
- Raba: trajno travninje (1300), ekstenzivni oziroma travniški sadovnjaki (1222) in travninje z razpršenimi neupravičenimi značilnostmi (1320).

FINANČNO NADOMESTILO

Finančno nadomestilo za ohranjanje ugodnega stanja suhih travišč in nanje vezanih prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst, predstavlja najvišji znesek intervencij **KOPOP_BK**. Glede na doseženo število točk pri popisovanju se nadomestilo pri izvajanju operacije »Ohranjanje suhih travišč BK.15« dodeli v treh stopnjah: **stopnja I: 340 EUR/ha; stopnja II: 390 EUR/ha; stopnja III: 460,00 EUR/ha.**

DODATNE INFORMACIJE

Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, Tobačna ulica 5, 1000 Ljubljana Tel: 01/230 95 00; zrsvn.oe@zrsvn.si ter Območne enote ZRSVN Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Celovška 135, 1000 Ljubljana Tel: 01/513 66 00; kgzs@kgzs.si ter Območni Kmetijsko gozdarski zavodi Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Dunajska 22, 1000 Ljubljana Tel: 01/478 90 00; gp.mkgp@gov.si

Izdal: Zavod Republike Slovenije za varstvo narave | Besedilo: dr. Nika Debeljak, Aljaž Novak, Barbara Stupan (ZRSVN), Sonja Škomič (UNI MB), Jelka Brdrik (KGZS Ptuj) | Karta: Matej Simčič (ZRSVN)
Fotografije: Avtor fotografij indikatorskih vrst in kukavičevk je Branko Bakan; Avtorica naslovne fotografije je Monika Podgorelec (ZRSVN) | Oblikovanje: Nevenka Mihevc, Aleksandra Anzulović (ZRSVN)
Literatura: Bakan B. (2006) Silkovni pregled višjih rastlin Prekmurja: prispevek k poznavanju flore Prekmurja. Lendava: Razvojni center. Martinčič, A. in sod., (1999); Mala flora Slovenije: ključ za določanje praprotnic in semenk (3. izdaja). Ljubljana: Tehniška založba Slovenije | Verzija 3.0 | Tisk: Art 32 d.o.o., Špes grafični studio, april 2025

OHRANJANJE suhih travišč

Kmetijska krajina, kjer se vrstno bogati suhi travniki prepletajo z mejicami, posameznimi sadnimi drevesi starih sort in drugimi krajinskimi značilnostmi, hitro izginja. Na teh površinah z zmerno do nizko (ekstenzivno) rabo, lahko samo na 1 m² najdemo kar 80 različnih vrst rastlin. Nekatere med njimi so tudi evropsko pomembne, zavarovane in ogrožene.

+ POZITIVNI INDIKATORJI

- NEGATIVNI INDIKATORJI

● KUKAVIČEVKE ali ORHIDEJE

V Sloveniji poznamo 79 različnih vrst kukavičevk. So zelo dober pokazatelj ekstenzivnega upravljanja s travnikom, saj so zelo občutljive na gnojenje in prepogosto košnjo. V Sloveniji so zaradi svoje redkosti in ogroženosti zavarovane.

GORSKA DETELJA Višina: 15-60 cm Cvet: bel, združen v socvetja Čas cvetenja: maj-avgust Listi: trojnati, lističi ozkoeliptični, priostreni na vrhu 1 posamezne 2 večje število 3 pogosto 4 zelo pogosto		MNOGOCVETNA ŠPANSKA DETELJA Višina: 20-50 cm Cvet: bel, združen v socvetja Čas cvetenja: junij-julij Listi: listi peternati, lističi ozkoeliptični do suličasti 1 posamezne 2 večje število 3 pogosto 4 zelo pogosto		NAVADNI OSLAD Višina: 30-80 cm Cvet: bel, cvetovi so združeni v navidezne kobule, sladek vonj Čas cvetenja: maj-avgust Listi: pritlična rozeta, listi 2x pernato deljeni 1 posamezne 2 večje število 3 pogosto 4 zelo pogosto		SREDNJI TRPOTEC Višina: 20-50 cm Cvet: klasasta socvetja velika 2-6 cm, bele do vijolične prašnične niti so daljše od venca Čas cvetenja: april-september Listi: v pritlični rozeti, veliki 9-17 cm, brez pecljev 1 posamezne 2 večje število 3 pogosto 4 zelo pogosto		POKONČNA STOKLASA Višina: 30-60 cm Cvet: socvetje je navidezno šopasto, z ozkimi 2-4 cm dolgimi klaski Čas cvetenja: maj-avgust Listi: črtalasti, široki 2-4 mm 1 posamezne 2 večje število 3 pogosto 4 zelo pogosto		NAVADNA MIGALICA/ MARIJINE SOLZICE Višina: 20-50 cm Cvet: socvetje iz širokih jajčastih do srčastih klaskov (lahko rahlo rdeči) Čas cvetenja: maj-julij Listi: črtalasti, na vrhu koničasti 1 posamezne 2 večje število 3 pogosto 4 zelo pogosto	
JAJČASTI POPON-SONČECE Višina: 10-20 cm Cvet: rumen, 5 cvetnih listov Čas cvetenja: junij-september Listi: enostavni, črtlastojajčasti 1 posamezne 2 večje število 3 pogosto 4 zelo pogosto		POJALNIK Višina: 15-30 cm Cvet: cevast venec, rumene barve, po robu rdeč ali rjav Čas cvetenja: junij-avgust Listi: luskasti listi, spiralasto razvrščeni 1 posamezne 2 večje število 3 pogosto 4 zelo pogosto		RANJAK Višina: 5-35 cm Cvet: glavičasta socvetja, cvetovi so bele in rumene barve z rdečkastimi zobci Čas cvetenja: maj-avgust Listi: pernato sestavljeni 1 posamezne 2 večje število 3 pogosto 4 zelo pogosto		NAVADNI REGRAT Višina: 5-40 cm Cvet: rumen košek Čas cvetenja: marec-maj Listi: združeni v rozeto, globoko nazobčani, vsebujejo bel mleček *znak pogostega gnojenja 1 posamezne 2 večje število 3 pogosto 4 zelo pogosto		LEPLJIVA KADULJA Višina: 40-80 cm Cvet: rumen Čas cvetenja: junij-september Listi: suličasti, nazobčani, priostren vrh, ob peclju srčaste oblike * Znak prepašenosti. Rastline imajo žleze, ki izločajo snov neprijetnega vonja na katero se lepijo žuželke. 1 posamezne 2 večje število 3 pogosto 4 zelo pogosto		NAVADNA GLOTA Višina: 50-120 cm Cvet: socvetje veliko 6-20 cm, iz 6-13 klaskov Čas cvetenja: maj-julij Listi: temnozeleno barve, na spodnji strani pokriti z bodičkami 1 posamezne 2 večje število 3 pogosto 4 zelo pogosto	
RESASTI/MALI ŠKROBOTEČ Višina: 5-50 cm Cvet: rumen Čas cvetenja: maj-september Listi: nazobčani, nasprotno razvrščeni 1 posamezne 2 večje število 3 pogosto 4 zelo pogosto		VRBOVOLISTNI PRIMOŽEK Višina: do 50 cm Cvet: rumen košek, velik 3-5 cm Čas cvetenja: julij-september Listi: suličasti, premenjalno razvrščeni 1 posamezne 2 večje število 3 pogosto 4 zelo pogosto		NAVADNA NOKOTA Višina: 5-20 cm Cvet: rumeno do rdeče glavičasto socvetje Čas cvetenja: maj-september Listi: jajčasto suličasti 1 posamezne 2 večje število 3 pogosto 4 zelo pogosto		TRAVNIŠKA KADULJA Višina: 20-60 cm Cvet: v navideznih vretenih, vijolične in modre barve Čas cvetenja: maj-september Listi: dolgopecljati, nazobčani, dlakavi 1 posamezne 2 večje število 3 pogosto 4 zelo pogosto		NAVADNA KUKAVICA Višina: 8-40 cm Cvet: vijoličen, škrlaten, rdeč Čas cvetenja: april-junij		BEZGOVA PRSTASTA KUKAVICA Višina: 10-30 cm Cvet: blede rumen ali škrlaten, diši po bezgu Čas cvetenja: maj-junij	
PANONSKI OSAT Višina: 40-80 cm Cvet: manjši koški, veliki 1-2 cm, vijolične barve Čas cvetenja: julij-avgust Listi: spodaj dlakavi, pernato deljeni 1 posamezne 2 večje število 3 pogosto 4 zelo pogosto		MALA STRAŠNICA Višina: 15-50 cm Cvet: glavičasto socvetje, zelene do rdeče barve Čas cvetenja: maj-julij Listi: sestavljen list, listi eliptični, nazobčani 1 posamezne 2 večje število 3 pogosto 4 zelo pogosto		ČOPASTA GREBENUŠA Višina: 5-30 cm Cvet: modro ali rdeče čopasto socvetje Čas cvetenja: maj-julij Listi: enostavni, celorobi, razvrščeni spiralasto 1 posamezne 2 večje število 3 pogosto 4 zelo pogosto		NAVADNI KUKOVIČNIK Višina: 20-70 cm Cvet: rožnat Čas cvetenja: junij-avgust		PIRAMIDASTI PILOVEC Višina: 20-60 cm Cvet: rožnat, škrlatno rdeč Čas cvetenja: junij-julij		PIKASTOCVETNA KUKAVICA Višina: 10-40 cm Cvet: zgoraj škrlatnordeč, spodaj bel s pikami Čas cvetenja: maj-avgust	
MATERINA DUŠICA Višina: 5-25 cm, polegla razrast Cvet: rožnat ali svetlo vijoličen Čas cvetenja: maj-julij Listi: sedeči, črtalasti, tudi jajčasti, nasprotno razvrščeni 1 posamezne 2 večje število 3 pogosto 4 zelo pogosto		NAVADNA TURŠKA DETELJA Višina: 30-70 cm Cvet: grozdasto socvetje, bledorožnati cvetovi s temnejšimi žilami Čas cvetenja: maj-avgust Listi: deljeni v 6-12 parov - ozkosuličasti 1 posamezne 2 večje število 3 pogosto 4 zelo pogosto		NAVADNI KLINČEK - KARTAVŽAR Višina: 15-40 cm Cvet: roza, rdeče, vijolične barve Čas cvetenja: junij-avgust Listi: ozkosuličasti, do 6 cm veliki 1 posamezne 2 večje število 3 pogosto 4 zelo pogosto		TRIZOBA KUKAVICA Višina: 15-30 cm Cvet: nežno rožnat, s temnejšimi pikami Čas cvetenja: april-junij		JADRANSKA SMRDLJIVA KUKAVICA Višina: do 80 cm Cvet: škrlaten, do 6 cm dolg, neprijetnega vonja Čas cvetenja: maj-julij *Posebnost Haloz		TRANSILVANSKA PRSTASTA KUKAVICA Višina: 30-60 cm Cvet: bel Čas cvetenja: junij-avgust *Posebnost Gorjancev	